

TÓM TẮT KIẾN THỨC MÔN NGỮ VĂN 12, NGÀY 25.2.2021
BÀI CHIẾC THUYỀN NGOÀI XA - NGUYỄN MINH CHÂU

I. TÌM HIỂU CHUNG:

1. Tác giả Nguyễn Minh Châu:

- Nguyễn Minh Châu (1930 – 1989) quê ở làng Thơi, xã Quỳnh Hải (nay là xã Sơn Hải), huyện Quỳnh Lưu, tỉnh Nghệ An.
- Từ năm 1950, ông gia nhập quân đội, theo học Trường Sĩ quan Lục quân Trần Quốc Tuấn.
- Từ năm 1952 -1958, ông công tác và chiến đấu tại Sư đoàn 320.
- Năm 1962, ông về Phòng Văn nghệ quân đội, sau chuyển sang tạp chí Văn nghệ Quân đội và công tác ở đó cho đến cuối đời.
- Năm 1989, ông mất tại Hà Nội do một căn bệnh hiểm nghèo.
- Năm 2000, ông được tặng giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học nghệ thuật.

b. Sự nghiệp sáng tác:

- Nguyễn Minh Châu là một trong những nhà văn có công đầu trong việc đổi mới văn học, ông là “người mở đường tài năng và tinh anh nhất”. (Nguyễn Khải)
- Đặc điểm sáng tác:
 - + Trước năm 1975: viết về đề tài chiến tranh, mang khuynh hướng sử thi và cảm hứng lãng mạn.
 - + Sau năm 1975: viết về đề tài thế sự - đạo đức, mang tính triết lí sâu sắc; ngôn ngữ đời thường, bình dị, gần gũi.
- Tác phẩm tiêu biểu:
 - + Tiểu thuyết: Cửa sông (1967), Dấu chân người lính (1972), Mảnh đất tình yêu (1987)...
 - + Truyện ngắn: Người đàn bà trên chuyến tàu tốc hành (1983), Bến quê (1985), Chiếc thuyền ngoài xa (1987), Cỏ lau (1989).
 - + Ngoài ra, ông còn viết bút kí, tiểu luận phê bình và một số tác phẩm viết cho thiếu nhi.

2. Xuất xứ - Hoàn cảnh sáng tác:

- *Chiếc thuyền ngoài xa* in lần đầu trong tập “Người đàn bà trên chuyến tàu tốc hành” (1983), sau được tác giả lấy làm tên chung cho cả tập truyện ngắn in năm 1987.

- “Chiếc thuyền ngoài xa” thể hiện những giá trị nhân bản đời thường, khám phá bản chất con người trong cuộc mưu sinh, trong hành trình nhọc nhằn kiếm tìm hạnh phúc và hoàn thiện nhân cách.

3. Tóm tắt tác phẩm:

Để có thể xuất bản được một bộ lịch về thuyền và biển, nhận lời của trưởng phòng, nghệ sĩ Phùng đi tới một vùng biển đã từng là chiến trường cũ của anh thời chống Mĩ. Sau mấy buổi sáng phục kích, anh đã chụp được một cảnh “đắt” trời cho – cảnh chiếc thuyền ngoài xa trong làn sương sớm, đẹp như một bức tranh mực tàu. Nhưng khi chiếc thuyền vào bờ, anh đã ngạc nhiên đến sững sờ khi chứng kiến từ chính chiếc thuyền đó cảnh người chồng vũ phu đang đánh đập vợ mình một cách dã man, đưa con vì muốn bảo vệ mẹ đã đánh trả lại cha mình. Những ngày sau, cảnh tượng đó lại tiếp diễn và lần này anh đã ra tay can thiệp. Theo lời mời của chánh án Đẩu (một người đồng đội cũ của Phùng) người đàn bà hàng chài đã đến toà án huyện. Tại đây, người phụ nữ ấy đã từ chối sự giúp đỡ của Đẩu và anh, nhất quyết không bỏ người chồng vũ phu. Chị đã kể câu chuyện về cuộc đời mình và đó cũng là lí do giải thích cho sự từ chối trên. Rời khỏi vùng biển với khá nhiều bức ảnh, Phùng đã có một tấm được chọn vào bộ lịch tĩnh vật hoàn toàn” về thuyền và biển” năm ấy. Tuy nhiên, mỗi lần đứng trước tấm ảnh, Phùng đều thấy hiện lên cái màu hồng hồng của ánh sương mai và nếu nhìn lâu hơn bao giờ anh cũng thấy hình ảnh người đàn bà nghèo khổ, lam lũ bước ra từ tấm ảnh.

4. Ý nghĩa nhan đề:

- “Chiếc thuyền ngoài xa” trước hết là hình ảnh tuyệt đẹp của con thuyền thu lưới trong biển sớm mù sương: *“Mũi thuyền in một nét mơ hồ lòe nhòe vào bầu sương mù trắng như sữa có pha đôi chút màu hồng hồng do ánh mặt trời chiếu vào. Vài bóng người lớn lẫn trẻ con ngồi im phăng phắc như tượng trên chiếc mũi khum khum, đang hướng mặt vào bờ.”*. Hình ảnh đó mang một *“vẻ đẹp thực sự đơn giản và toàn bích”* – vẻ đẹp của *“một bức tranh mực tàu của một danh họa thời cổ”*. Khung cảnh ấy khiến người nghệ sĩ *“trở nên bối rối”*, cảm thấy *“trái tim như có cái gì bóp thắt vào”* và Phùng như thấy mình vừa *“khám phá cái chân lý của sự toàn thiện, khám phá thấy cái khoảnh khắc trong ngần của tâm hồn.”*

- Nhưng khi chiếc thuyền tới gần, phía sau vẻ đẹp toàn bích ấy là bao cảnh đời trái ngang, đau khổ, phũ phàng trong gia đình người ngư dân.

+ Đó là sự vi phạm những giá trị đạo đức, sự đảo lộn “luân thường đạo lý” trong chính gia đình ấy. Người đàn ông dùng chiếc thắt lưng “quật tới tấp vào lưng người đàn bà”. Lão vừa đánh vợ vừa nguyên rủa: *“Mày chết đi cho ông nhờ. Chúng mày chết hết đi cho ông nhờ.”*. Nhưng thằng Phác - con lão đàn ông - đã kịp tới để che chở cho mẹ nó. Nó “giằng được chiếc thắt lưng” rồi quật vào khuôn ngực của cha nó. Lão đàn ông tát nó hai cái rồi bỏ đi về phía chiếc thuyền.

+ Đó là sự cam chịu, nhẫn nhục đến mức nhu nhược của người đàn bà bị đánh. Trước những trận đòn roi của chồng, chị “không hề kêu một tiếng, không chống trả, cũng không tìm cách

chạy trốn.”. Hay chứng kiến cảnh thằng Phác đánh cha và bị cha đánh, chị chỉ biết “ôm chầm lấy nó rồi lại buông ra, chấp tay vái lấy vái để, rồi lại ôm chầm lấy.”.

- Đứng trước “*chiếc thuyền ngoài xa*” đẹp đẽ, Phùng cảm thấy rung động và tâm hồn có sự thăng hoa trong cảm xúc và sáng tạo. Nhưng khi tận mắt chứng kiến chiếc thuyền ở cự ly gần thì Phùng đã “*kinh ngạc*” rồi sau đó, anh “*vứt chiếc máy ảnh xuống đất, chạy nhào tới*”. Anh “*vứt chiếc máy ảnh*” là vì muốn lao ra nhanh để cứu người đàn bà đáng thương. Với Phùng, vào thời điểm ấy, nghệ thuật không còn ý nghĩa gì nữa mà việc cứu người là quan trọng nhất. Điều đó cho thấy anh đã đặt tình người lên trên nghệ thuật.

Hoá ra, đằng sau cái đẹp “toàn bích, toàn thiện” mà anh vừa bắt gặp trên mặt biển xa lại chẳng phải là “đạo đức”, là “sự toàn thiện” mà nhìn gần, nó là những ngang trái, xấu xa, sự đảo lộn luân thường đạo lý, bi kịch trong gia đình người hàng chài. Tạo ra mâu thuẫn giữa cái đẹp tuyệt đỉnh của ngoại cảnh với hiện thực phũ phàng của cuộc sống, nhà văn muốn gửi đến người đọc thông điệp: con người phải có cái nhìn đa diện, nhiều chiều, tránh cái nhìn giản đơn, sơ lược, để phát hiện ra bản chất thực sự sau vẻ đẹp bên ngoài của sự vật, hiện tượng.

Ngoài ra, qua nhan đề “Chiếc thuyền ngoài xa”, nhà văn muốn đặt ra vấn đề về mối quan hệ giữa nghệ thuật và cuộc sống: Nghệ thuật chân chính luôn là cuộc đời và vì cuộc đời. Người nghệ sĩ phải biết gắn nghệ thuật với cuộc đời, phải có bản lĩnh khám phá hiện thực đầy là sự tàn nhẫn của cuộc sống.

Nhan đề “Chiếc thuyền ngoài xa” còn thể hiện một quan niệm: người nghệ sĩ phải biết đấu tranh vì lẽ phải, vì hạnh phúc của con người thì tác phẩm nghệ thuật mới đạt được giá trị nghệ thuật cao nhất.

TRƯỜNG TH, THCS VÀ THPT THANH BÌNH

LUYỆN TẬP MÔN NGỮ VĂN 12 – NGÀY 25.2.2021

BÀI CHIẾC THUYỀN NGOÀI XA – NGUYỄN MINH CHÂU

Họ và tên học sinh:

Lớp:

PHẦN LUYỆN TẬP

- Viết đoạn văn tóm tắt về cuộc đời và sự nghiệp sáng tác của nhà văn Nguyễn Minh Châu.
- Viết đoạn văn tóm tắt nội dung tác phẩm “Chiếc thuyền ngoài xa”.
- Viết đoạn văn phân tích ý nghĩa nhan đề của tác phẩm “Chiếc thuyền ngoài xa”.